

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ "ОЛІМПІЙСЬКИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ"

Визначено спеціальні здібності фахівця фізичної культури і спорту. Виходячи з багатогранності процесу формування організаційно-управлінських здібностей (ОУЗ), виділені умови їх формування: ефективна освітня середа, яка передбачає наявність психолого-педагогічних умов, які сприяють розвитку ОУЗ.

Ключові слова: спеціальні здібності фахівця з фізичної культури, формування організаційно-управлінських здібностей, умови формування ОУС.

Постановка проблеми. Аналіз основних досліджень і публікацій. Здібності, що розуміються як індивідуально-психологічні властивості особистості, які реалізуються спеціальними функціями мозку, в найбільшій мірі визначають успішність діяльності особистості. Про здібності, що забезпечують продуктивність діяльності людини в конкретній професії, прийнято говорити як про спеціальні здібностях [2, 4, 5, 11 і ін.]. До спеціальних здібностей фахівця з фізичної культури і спорту відносять: дидактичні, комунікативні, організаторські, перцептивні, експресивні, професійну пильність, творчі. Організаційно-управлінські здібності відіграють важливу роль у вирішенні професійних завдань фахівця, в тій чи іншій мірі проявляючись у всіх здібностях. Вони виявляються в умінні планувати і прогнозувати розвиток фізичної культури і спорту на місцевому, регіональному та федеральному рівні, здатності приймати управлінські рішення, аналізувати і узагальнювати діяльність державних і громадських органів управління у сфері фізичної культури і спорту, організувати і проводити фізкультурно-масові і спортивні заходи, працювати з фінансово-господарською документацією і т. д.

Виходячи з того, що формування організаційно-управлінських здібностей (ОУЗ) являє собою багатфакторний процес, облік психолого-педагогічних умов, що забезпечують його грамотну, планомірну, послідовну і всебічну організацію та проведення, є найважливішим чинником ефективності освітнього середовища.

Мета дослідження – визначити психолого-педагогічні умови формування організаційно-управлінських здібностей у студентів спеціальності "олімпійський та професійний спорт".

Результати дослідження. У структурі педагогічної праці значне місце займає організаторська діяльність, результативність якої напряму залежить від готовності майбутнього педагога до виконання організаційно-управлінських функцій. Л. В. Кондрашова, аналізуючи змістовну сторону і сутність організаторської діяльності вчителя, вважає, що її результативність буде тим більша, чим краще він зможе залучити учнів у колективну пізнавальну діяльність, допомогти кожному її учаснику визначити особисту стратегію і тактику в ній у відповідності з можливостями, здібностями, інтересами. На її думку, організаторська функція вчителя покликана активізувати пізнавальну позицію в колективному пошуку розв'язання навчальних проблем, викликати бажання докласти до досягнення загального результату свої зусилля та креативні здібності [5].

Специфіка організаторської діяльності педагога проявляється насамперед у її цілі. Вона не має конкретного предметного результату, який можна було б сприймати за допомогою органів відчуття, оскільки спрямована на забезпечення ефективності інших видів діяльності (навчальної, трудової, наукової). Зміст, форми і методи організаторської діяльності педагога завжди підпорядковані тому чи іншому виду діяльності дітей. У зв'язку з цим кінцева мета організаторської діяльності задається, як правило, не самим організатором, а іншою людиною або групою людей. Однак, незважаючи на відстороненість організаторської діяльності вихованців, ця діяльність виявляє свою ефективність у кількісно-якісних показниках продуктивності. У той же час про її ефективність можна судити і за такими критеріями, як рівень розвитку колективу, навчання і виховання учнів, характер взаємин, що склалися, згуртованість групи. Тим не менш основний продукт організаторської діяльності завжди носить психологічний, ідеальний характер.

Для ефективної організації освітнього середовища, спрямованої на формування ОУС, необхідно враховувати ряд психолого-педагогічних умов:

– Суб'єктивні умови: особистісні якості учнів (стійкість до стресів, впевненість в собі, лідерські здібності та т. д.), стійка позитивна мотивація до оволодіння ОУЗ, установка на творче використання ОУЗ у

професійній діяльності, необхідний і достатній рівень загальної та професійної підготовки, цілеспрямованість, сформована "Я-концепція";

– Об'єктивні умови: особистість і поведінка педагога, морально-психологічний клімат в колективі, проблемна організація навчального процесу.

Щодо освітнього процесу середу являє собою сукупність психолого-педагогічних умов, що сприяють розвитку ОУЗ [10]. Для результативної організації процесу формування ОУЗ слід акцентувати увагу на сприятливих умовах розвитку ОУЗ і нейтралізувати негативні. Для цього необхідно:

– генерувати позитивні емоції;

– не придушувати ініціативу і інтуїцію учнів, формувати у них впевненість у своїх силах і чутливість до суперечностей;

– стимулювати самостійність студентів і заохочувати в них схильність до ризику і прояв індивідуальності та самобутності;

– не допускати формування комфортності мислення, розвивати уяву і схильність до фантазування.

Умови, необхідні для успішного формування досвіду професійної діяльності фахівця, вивчалися багатьма вченими [1, 3, 8, 12 і ін.]. Спираючись на думки вчених і проаналізувавши результати власного дослідження, ми виявили і класифікували умови, що сприяють ефективному формуванню ОУЗ у студентів.

Перш за все умови формування ОУЗ спеціалістів представляють собою сукупність двох груп компонентів (соціальних і психолого-педагогічних умов), кожна з яких, в свою чергу, є системою взаємозалежних елементів, об'єднаних спільною метою – формуванням ОУЗ (табл. 1).

Таблиця 1

Система умов формування ОУЗ

Умови формування організаційно-управлінських здібностей				
Соціальні умови	Психолого-педагогічні умови			
	суб'єктивні (особистісні)	Об'єктивні (ситуативні)		
		Особистість і поведінка педагога	Психологічний мікроклімат	Проблемна організація освітнього процесу, облік андрагогічних принципів

Говорячи про соціальні умови, відзначимо, що одні й ті ж зовнішні умови можна розглядати як сприятливі чи несприятливі залежно від характеру завдань, які визнаються пріоритетними для функціонування конкретної системи.

В даний час політична, соціально-економічна обстановка в суспільстві як ніколи раніше сприяє цілісному розвитку всіх ОУЗ, оскільки вони забезпечують творче ставлення до професійної діяльності та визнані необхідним атрибутом професійної компетентності фахівців. Однак з точки зору цілеспрямованого впливу на їх формування нас більш цікавлять психолого-педагогічні умови, необхідні для ефективності даного процесу в рамках загального процесу підготовки фахівців з фізичної культури.

Психолого-педагогічні умови, що впливають на перебіг організаційно-управлінської діяльності (ОУД), а, отже, на формування досвіду застосування ОУЗ, можна розділити на дві групи: об'єктивні (ситуативні) і суб'єктивні (особистісні). Суб'єктивні умови – це стійкі риси характеру людини, здатні впливати на стани, викликані тією чи іншою ситуацією. До об'єктивних належать такі умови середовища, така організація освітнього процесу, коли подавляється ініціатива учнів, формується в них впевненість у своїх силах і можливостях, стимулюється самостійність, розвивається уява [6, 7, 9 та ін.].

Суб'єктивні (особистісні) умови – сукупність характеристик особистості, впливаючи на які (за допомогою педагогічних прийомів, методів, засобів) формується досвід організаційно-управлінської діяльності майбутніх фахівців. Дана сукупність включає в себе: особистісні якості учнів, стійку позитивну мотивацію, установку на творчість, необхідний і достатній рівень загальної та спеціальної теоретичної підготовки, професійну спрямованість особистості, цілеспрямованість.

Представлений комплекс якостей особистості не є статичним утворенням, на нього може і повинно бачь направлено формує вплив на етапі професійної освіти, а далі домінуюча роль належить процесам самовиховання і саморозвитку. Щоб дані процеси могли успішно здійснюватися, необхідно підготувати свідомість особистості. Особистість професіонала – це не тільки результат, але і процес; все професійно значущі якості необхідно розвивати й удосконалювати, забезпечивши майбутньому фахівцю відповідні об'єктивні (ситуативні) умови.

Висновки

Отже, об'єктивні (ситуативні) умови – забезпечують можливість цілеспрямованого педагогічного (формуючого) впливу, а також орієнтують його відповідно до поставлених цілей. Необхідно відзначити багатогранність і багатофакторність умов, що забезпечують формування ОУЗ у майбутніх фахівців в галузі фізичної культури. Зовнішні (соціальні) і внутрішні (психолого-педагогічні) умови у своїй єдності являють собою ту середу, в якій можливе становлення особистості майбутнього фахівця як грамотного, самостійного, активного організатора, здатного управляти своїй професійною діяльністю. Кожен елемент

системи зовнішніх умов безпосередньо або опосередковано впливає на елементи системи внутрішніх умов і сам піддається їх впливу, хоча і відстроченим у часі. В цілому, характер взаємодії зовнішніх і внутрішніх умов підпорядковується законам співвідношення макро- і мікросередовища.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні інших аспектів психолого-педагогічних умов формування організаційно-управлінських здібностей у студентів спеціальності "олімпійський та професійний спорт".

Використані джерела

1. Виленский М. Я. Педагогические основы формирования опыта творческой деятельности будущего учителя: учеб. Пособие / М. Я. Виленский – М.: Прометей, 1993. – 117 с.
2. Вульф Б. З. Организатор внеклассной и внешкольной воспитательной работы : Содержание и методика деятельности / Б. З. Вульф, М. М. Поташник. – М. : Просвещение, 1983. – 207 с.
3. Ищенко В. Компетентностный подход к подготовке преподавателей / В. Ищенко, З. Сазонова // Высшее образование в России. – 2007. – №6. – С. 166-170.
4. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебник для вузов. – Изд. второе, доп., испр. и перераб. / И. А. Зимняя – М.: Логос, 2005. – 384 с.
5. Кондрашова Л. В. Методика подготовки будущего учителя к педагогическому взаимодействию с учащимися : [учеб. пособ.] / Л. В. Кондрашова. – М. : Прометей, 1990. – 160 с.
6. Кузьминов Я. И. Стандарт общего образования: мифологии и реальность // Вестник рос. образовательного совета по высшему образованию. – Вып. 7. – Ч.1. / Я. И. Кузьминов – М.: Высшая школа, 2003. – С.7-10.
7. Леонтьев А. Н. Формирование личности // Психология личности в трудах отечественных психологов / А. Н. Леонтьев – СПб.: Изд-во "Питер", 2000. – 480 с.
8. Медведева О. П. Педагогические условия творческого саморазвития личности учащегося в учреждении дополнительного образования (на материале деятельности дизайн-студии): дис ...канд. пед. наук / О. П. Медведева – Ростов- н/Д., 2003. – 200 с.
9. Матвеев Л. П. Теория и методика физической культуры. Введение в предмет [Текст] / Л. П. Матвеев. – СПб. : Лань, 2003. – 160 с.
10. Современный словарь по педагогике [Текст] / сост. Е.С. Рапацевич. – Мн. : Современное слово, 2001. – 928 с.
11. Федотова Е.В. Основы управления многолетней подготовкой юных спортсменов в командных игровых видах спорта [Текст] / Е.В. Федотова. – М. : Компания Спутник, 2001. – 245 с.
12. Шустин Б.Н. Модельные характеристики соревновательной деятельности [Текст] / Б.Н. Шустин // Современная система спортивной подготовки. – М. : СААМ, 1995. – С. 50-73.

Korolenko K., Smirnova N.

PSYCHO-PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF ORGANIZATIONAL AND MANAGERIAL ABILITIES IN STUDENTS OF "OLYMPIC AND PROFESSIONAL SPORT"

Identified special abilities expert physical education and sport. Based on the versatility of the process of formation of organizational and managerial abilities, are highlighted in terms of their formation: an effective educational environment, providing for the presence of psycho-pedagogical conditions that contribute to the development of organizational and managerial abilities.

Key words: *special abilities expert in physical training, the formation of organizational and managerial abilities, conditions of formation of organizational and managerial abilities.*

Стаття надійшла до редакції 07.09.2014 р.